

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ННІБІФ**

**Кафедра фінансів, банківської справи, страхування
та електронних платіжних систем**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

**Оптимізація механізму управління
фінансово-економічною безпекою підприємства**

Виконав:

здобувач освітнього ступеня «Магістр»
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий
ринок»
денної форми навчання
Котік Віктор Іванович

Керівник:

Канд. екон. наук, доцент Фугело П.М.

Оцінка захисту:

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Шкала ECTS _____

«_____» _____ 2024 р.

Допускається до захисту:

«_____» _____ 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми

«Фінанси, банківська справа та страхування»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Д-р екон. наук, проф.

_____ Рудик В.К.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1 Сутність, значення фінансової безпеки підприємств та її місце у системі економічної безпеки	8
1.2 Методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства.....	17
1.3 Механізм управління фінансовою безпекою підприємства.....	25
Висновки до розділу 1.....	35
2. ОЦІНКА ЯКОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «Терра-Потічок»	37
2.1 Загальна характеристика ТОВ «Терра-Потічок».....	37
2.2 Аналіз фінансового стану ТОВ «Терра-Потічок».....	42
2.3 Оцінка стану фінансової безпеки ТОВ «Терра-Потічок» за допомогою інтегральних показників.....	55
Висновки до розділу 2	62
3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АПК.....	64
3.1 Організаційно-економічне та правове вдосконалення управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання.....	64
3.2 Контролінг як елемент управління фінансово-економічною безпекою підприємств	72
3.3 Удосконалення методики оцінки рівня фінансової безпеки підприємства...	77
3.4 Розвиток кредитного забезпечення суб'єктів аграрної сфери економіки через систему кооперативних банків.....	86
Висновки до розділу 3.....	91
Висновки.....	93
Список використаних джерел.....	100
Додатки.....	107

ВСТУП

Підприємницька діяльність на сучасному етапі економічного розвитку України є надзвичайно складною, що об'єктивно зумовлює необхідність створення суб'єктами господарювання ефективних систем управління для прогнозування свого майбутнього розвитку, формування стійких конкурентних переваг, розробки інструментів оперативного реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища. Водночас оцінка рівня безпеки бізнес-структури та використання її опорних важелів є одним із найважливіших завдань її довгострокової стабільної роботи.

Сучасне бізнес-середовище вимагає від ефективного управління корпоративною фінансово-господарською діяльністю все більшої ролі. Така ситуація зумовлена тим, що метою фінансово-господарської діяльності є вирішення завдань фінансового забезпечення підприємницької та інвестиційної діяльності підприємств, впровадження інновацій, підвищення конкурентоспроможності продукції, забезпечення сталого розвитку підприємств.

В складних сучасних умовах господарювання розробка методів оцінки фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, що пояснюється необхідністю майже щоденного моніторингу фінансового стану підприємства і завдяки цьому – підтримці в ринкових конкурентних умовах його належного рівня. Тому важливим елементом управління фінансовою безпекою підприємства стає об'єктивне і своєчасне визначення її рівня. Визначення даного показника дозволить своєчасно виявити прогалини у фінансовому стані та виправити їх без загрози втрати фінансової стійкості та платоспроможності. Вищенаведене, безумовно, підтверджує **актуальність** теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт ЗВО «ПДУ» та плану науково-дослідних робіт кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретичних і методичних положень фінансової безпеки підприємства, а також практичних рекомендацій щодо оцінки та управління фінансовою безпекою підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні **завдання:**

- розглянути сутність, значення фінансової безпеки підприємств та її місце у системі економічної безпеки;
- дослідити методи оцінювання рівня фінансової безпеки;
- проаналізувати методи управління системою фінансової безпеки підприємства;
- здійснити аналіз фінансового стану ТОВ «Терра-Потічок» ;
- провести оцінку стану фінансової безпеки ТОВ «Терра-Потічок» ;
- запропонувати заходи щодо вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств;
- розглянути вплив контролінгу на удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємств
- розробити рекомендації щодо удосконалення методики оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансова безпека як здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську діяльність ефективно і стабільно протягом невизначеного періоду часу.

Предметом дослідження є відносини з приводу оцінки та управління станом фінансової безпеки підприємства.

Методологічною основою даного дослідження є діалектичний метод пізнання економічних явищ, положення економічної теорії щодо фінансової безпеки, сучасна теорія управління. У ході дослідження широко використовувалися логічні й емпіричні методи пізнання механізмів і форм управління фінансами, а також методи порівняльного, економіко-математичного, статистичного, техніко-економічного аналізу, прогнозування економічних процесів, графоаналітичні методи відображення результатів

досліджень. Пріоритетність використання того чи іншого методу визначалася конкретним завданням і поставленою метою.

Найбільш вагомі результати дослідження, які характеризуються науковою **новизною**, отримані особисто і виносяться на захист, полягають у наступному:

1) Набуло подальшого розвитку визначення поняття «фінансова безпека підприємства», що розуміється як здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно протягом невизначеного періоду часу. Ця здатність забезпечується за рахунок застосування сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, які спрямовані на оптимізацію використання фінансових ресурсів для забезпечення їх раціонального розподілу; підтримання належного рівня фінансових ресурсів, необхідних для досягнення стратегічних цілей підприємства; мінімізацію впливу ризиків внутрішнього і зовнішнього середовища шляхом розробки і впровадження механізмів захисту та адаптації до змінних умов.

2) удосконалено методику оцінки стану фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням. Основні теоретичні та практичні наукові результати дослідження одержані самостійно.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані й обгрунтовані у кваліфікаційній роботі пропозиції можуть бути використані керівництвом ТОВ «Терра-Потічок».

Апробація результатів дослідження і публікації. За результатами дослідження було опубліковано тези доповіді на тему: «Сутність та шляхи забезпечення фінансової безпеки підприємства» (26 квітня 2024 р., м. Кам'янець-Подільський).

Інформаційна база проведеного дослідження – наукові праці і публікації провідних вітчизняних і закордонних економістів; нормативно-правові акти; матеріали статистичних органів та державних органів управління; фінансова звітність ТОВ «Терра-Потічок» за 2021-2023 роки.

Структура та обсяг дипломної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу викладено на 107 сторінках машинописного тексту, в тому числі 19 таблиць; 11 рисунків; список використаних джерел складається з 61 найменування та 10 додатків.

ВИСНОВКИ

У сучасних економічних умовах діяльність підприємств, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання, схильна до постійного ризику та загроз, що пов'язані з посиленням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на їх функціонування.

Фінансова безпека підприємства визначається як його здатність забезпечувати стабільну та ефективну господарську діяльність, використовуючи сукупність заходів фінансового характеру.

Основними її цілями є:

- Оптимізація використання фінансових ресурсів.
- Нівелювання впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків.
- Забезпечення стабільності й захисту фінансових інтересів.

Фактори ризику для фінансової безпеки підприємства поділяються на:

Зовнішні (економічні кризи, зміна ринкової кон'юнктури, нестабільність законодавства) та внутрішні (недостатній контроль за використанням ресурсів, низька ефективність управлінських рішень).

Управління фінансовою безпекою – це система заходів, спрямованих на забезпечення захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства. Воно включає такі напрямки:

1. Управління фінансовою стійкістю:
 - Забезпечення прибутковості та платоспроможності.
 - Формування резервів і фондів.
 - Збереження фінансової незалежності.

2. Захист фінансових інтересів:

- Мінімізація ризиків.
- Страхування від можливих збитків.
- Ліквідація загроз.

Ефективний механізм управління фінансовою безпекою підприємства охоплює:

1. Елементи механізму:

- Діагностика: аналіз ризиків і загроз, оцінка фінансового стану.
- Моніторинг: регулярне спостереження за фінансовими показниками.
- Контроль: перевірка дотримання фінансової дисципліни.
- Інструменти впливу: економічні (резерви, фонди), організаційні (регламенти), правові (договірна база, страхування).

2. Етапи реалізації:

- Визначення цілей і пріоритетів фінансової безпеки.
- Розробка та впровадження управлінських рішень.
- Оцінка ефективності заходів і корекція стратегій.

Ефективний механізм забезпечує стійкість підприємства до зовнішніх та внутрішніх викликів; мінімізацію негативного впливу ризиків на фінансовий стан; захист ресурсів і можливість стабільного розвитку.

Таким чином, управління фінансовою безпекою підприємства повинно ґрунтуватися на комплексному підході, поєднуючи стратегічне планування, моніторинг і оперативне реагування на загрози. Цей підхід сприятиме досягненню фінансової стійкості й конкурентоспроможності в умовах сучасної економіки.

У теорії та практиці фінансового менеджменту існує значна кількість методів, які застосовуються для визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. У ході аналізу фахової літератури нами було визначено, що досліджені методики визначення рівня фінансової безпеки підприємства можна розділити на декілька груп:

- на основі дослідження грошових потоків;
- на основі оцінки фінансового стану підприємства;

- на основі методів прогнозування банкрутства;
- на основі визначення інтегральних показників;
- на основі фінансових показників-індикаторів;
- на основі ресурсно-функціонального підходу.

Ми провели оцінку фінансової безпеки ТОВ «Терра-Потічок». Це підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур.

У результаті проведеного аналізу майна ТОВ «Терра-Потічок » та джерел його формування можна відзначити наступне:

1. Відбулося збільшення сукупних активів, що свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства і про підвищення його ділової активності.

2. Позиковий капітал становить 26%, (при допустимому значенні 50%), що говорить про незалежність підприємства від позикових джерел фінансування. Крім того, збільшення частки власного капіталу свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства.

3. Збільшення суми нерозподіленого прибутку на 1943,1 тис. грн. зміцнило фінансову стійкість підприємства.

4. Відбулося збільшення частки як кредиторської так і дебіторської заборгованості підприємства в структурі балансу, що говорить про необхідність зміцнення платіжної дисципліни, як з боку підприємства , так і з боку постачальників і підрядників.

Визначивши показники платоспроможності, ділової активності, фінансової стійкості бачимо, що майже всі вони знаходяться в межах норми. Всі показники рентабельності хоча й дещо знизились протягом 2023 року, але є додатними величинами. Це говорить про наявність прибутку і, відповідно, ефективну діяльність підприємства хоча чистий прибуток у 2023 році порівняно з 2022 р. знизився з 2611,5 тис. грн до 2491,7 тис. грн.

В загальному, можемо дійти висновку, про ефективну діяльність підприємства та нормальний рівень його фінансової безпеки протягом усього аналізованого періоду.

Крім оцінки фінансової безпеки ТОВ «Терра-Потічок» на основі оцінки фінансового стану підприємства, для дослідження рівня фінансової безпеки нами була застосована методика Пластуна О. Л. Вона базується на інтегральному методі.

Для оцінювання використані такі показники:

а) показники захищеності підприємства: загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів та коефіцієнт втрати платоспроможності;

б) показники ефективності діяльності підприємства: коефіцієнт зносу основних засобів, рівень фондівіддачі, коефіцієнти оборотності активів і рентабельності активів.

На кожен показник у межах групи відводиться рівна кількість балів, тобто кожний показник захищеності має максимум 20 балів, а з групи ефективності – 10. Якщо фактичне значення показника знаходиться в нормі, виставляється повна кількість балів, закріплена за цим показником, показникам з незначним відхиленням від норми – половина, в інших випадках – 0.

Підприємство отримало у 2021 р. 80 балів, у 2022 році – 95 балів, у 2023 році - 80 балів із 100 можливих. Внаслідок чого можемо стверджувати, що ТОВ «Терра-Потічок» перебуває у фінансовій безпеці і на даний момент його фінансово-господарській діяльності ніщо не загрожує.

В управлінні системою фінансової безпеки підприємства важливе місце займає правовий захист, який, в більшості випадків, залежить від глибини втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання.

Ми вважаємо, що державні постанови та закони необхідні для підвищення ефективності управління системою фінансової безпеки компанії.

При управлінні системами фінансової безпеки слід надавати важливе значення господарському та фінансовому праву, щоб забезпечити реалізацію комплексу правових норм захисту підприємницької діяльності.

Ефективність правового впливу на забезпечення контролю систем фінансової безпеки залежить від діючої правової та нормативної системи.

Ця система визначається як чотиришарова структура: Національна безпека суспільства.

Національна економічна та фінансова безпека.

Фінансова безпека компанії.

Зокрема, забезпечення фінансової безпеки підприємства потребує створення великої кількості внутрішніх нормативних документів (положень, інструкцій, інструкцій, наказів, службових записок).

Створення внутрішніх нормативних документів компанії спрямоване на забезпечення безпеки від внутрішніх ризиків і загроз, на відміну від державних правових актів, основною метою яких є захист інтересів компанії від зовнішніх ризиків.

Внутрішні нормативні документи повинні бути надійно захищені та збережені від викрадення та несанкціонованого втручання під час придбання та переміщення корпоративних ресурсів.

Виникла потреба у створенні внутрішніх нормативних документів щодо управління діяльністю ключового персоналу підприємства та розробленні методик такого управління.

З метою покращення управління фінансовою безпекою ТОВ «Терра-Потічок» нами запропоновано впровадження системи фінансового менеджменту.

Управління фінансовою безпекою – система нормативного контролю, яка координує взаємозв'язок між формуванням інформаційної бази, аналізом, плануванням і внутрішнім контролем, а також фокусує і спрямовує контрольні заходи на найбільш пріоритетні сфери фінансової безпеки підприємства, гарантує своєчасне виявлення.

Виділяти фактичні показники з прогнозованих і приймати оперативні управлінські рішення, спрямовані на їх нормування.

Основними функціями управління фінансовою безпекою є: – Контроль за ходом виконання завдань, встановлених плановою системою показників і нормативів забезпечення фінансової безпеки.

– Вимірювання ступеня відхилення між фактичним станом фінансової безпеки та прогнозом.

– Діагноз на основі величини відхилення серйозного погіршення фінансової безпеки підприємства та значного зниження темпів фінансового розвитку.

– Формулювання оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової безпеки підприємства відповідно до намічених цілей і показників.

- Коригувати, при необхідності, окремі цілі та показники системи фінансової безпеки щодо змін зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку та внутрішніх умов господарської діяльності підприємства; Впровадження системи менеджменту в компанії може істотно підвищити ефективність всього процесу управління фінансовою безпекою, забезпечивши зосередженість контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової безпеки компанії, скоротивши час Це дає можливість забезпечити ефективне управління .

Виконувати відхилення від фактичних показників для розпізнавання прогнозних показників і приймати оперативні управлінські рішення, спрямовані на їх нормування.

З метою отримання більш достовірної інформації про стан фінансової безпеки ТОВ «Терра-Потічок» нами запропоновано розширити методику оцінки стану фінансової безпеки підприємства.

На першому етапі пропонуємо проводити оцінку фінансового стану суб'єкта підприємництва за допомогою розширеної методики оцінки стану фінансової безпеки підприємства, що передбачає розрахунок комплексної величини, яка визначається інтегральним показником.

На другому етапі пропонується проводити оцінку системи внутрішнього контролю. Після цього обчислюємо результат також за 5-бальною шкалою.

Провівши розрахунки, можемо зробити висновок, ТОВ «Терра-Потічок» мало достатній рівень фінансової безпеки в аналізованому періоді.

Враховуючи зарубіжний досвід більшості європейських країн (Німеччина, Швеція, Данія, Нідерланди, Польща та ін.), хочемо запропонувати кредитування малого і середнього бізнесу через створену систему кооперативних банків.

Адже підприємства малого і середнього бізнесу обмежені в доступі до кредитних ресурсів банківських установ. А використання якісних та доступних кредитних ресурсів – одна з умов для досягнення економічного зростання.

Для цього пропонуємо запровадити в Україні трирівневу систему сільськогосподарської кредитної кооперації.

Отже, оскільки у сучасних економічних умовах діяльність підприємств, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання, схильна до постійного ризику, то кожен суб'єкт господарювання потребує розробки та реалізації системи фінансово-економічної безпеки та ефективного управління нею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арєф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Арєф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 98-103.
2. Баранецька О. В. Актуальні проблеми забезпечення фіскальної безпеки України та можливі шляхи її зміцнення / О. В. Баранецька // Економіка та держава. – 2021. – № 10. – С. 52 – 54.
3. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський ; Інститут економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 1999. 338 с.
4. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : Монографія. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2004. – 759 с.
5. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства: монографія / І. А. Бланк. - К.: Ніка-Центр, Ельга, 2006. - 776 с.

6. Варналій З. С. Основи підприємництва [Текст]: навч. посібник / Захарій Степанович Варналій. – 3 вид., випр. і доп. – К.:Знання-Прес, 2014. – 352 с.: рис., табл. – (Серія «Вища освіта XXI століття»). – С. 345-350.
7. Васильців Т. Г. Інституційні аспекти формування економічної безпеки підприємства / Т. Г. Васильців, В. В. Бойко / Економіка. Менеджмент. Підприємництво : зб. наук. пр. – 2015. – № 26 (1). – С. 106–111.
8. Васькова Ю. І. Фінансова безпека підприємства – провідна складова економічної безпеки та засіб попередження кризи підприємств / Ю. І. Васькова // Наука й економіка. – 2015. – Вип. 1. – С. 230-234.
9. Вдовенко Л. О., Черненко О. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері: Монографія / Л.О.Вдовенко, О.С.Черненко.– Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2022. – 252 с.
10. Войнаренко М. Управління економічною безпекою підприємств на основі оцінки відхилень порогових показників / М. Войнаренко, О. Яременко // Економіст. – 2008. – № 12. – С. 60-63.
11. Гомілко Л. П. Оцінка фінансової безпеки підприємства / Л. П. Гомілко, Т. Ф. Косянчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 4. – Т. 2. – С. 46-49.
12. Горячева К. С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т. 10. – Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, УАБС, 2004. – С. 288-295.
13. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – №8. – С. 65–67.
14. Горячева К. С. Формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Менеджер. – 2004. – № 2 (28). – С. 96-103.
15. Гринюк Н. А. Методичні підходи до обґрунтування індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / Н. А. Гринюк // Проблеми науки. – 2008. – № 8. – С. 35-40.

16. Грунін О. А. Економічна безпека організації. / О. А. Грунін, З. О. Грунін – Київ, 2002. – З. 37-38.
17. Гукова А. В. Роль фінансової безпеки підприємства у системі його економічної безпеки / А. В. Гукова, І. Д. Анікіна// Освіта та суспільство. - 2006. - №3. - С. 98-102.
18. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : Навч. пос. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
19. Драга О. О. Забезпечення безпеки підприємницької діяльності: Практичний посібник / О. О. Драга. - МДТУ, 1998. - 304 с.
20. Дронов Р. Підходи до забезпечення економічної безпеки / Р. Дронов // Економіст. - 2001. - № 2. - С. 42-46, 21.
21. Євдокімов Ф. І. Оцінка економічної безпеки підприємства та її планування / Ф. І. Євдокімов, Н. В. Федорова // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2001. – № 4 (4.2). – С. 108-110.
22. Єрмошенко М. М. Шляхи взаємного впливу фінансової безпеки держави і підприємства / М. М. Єрмошенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (25-26 листопада 2004 р.): Збірник: Наукове видання. – Суми : УАБС НБУ, 2004. – 132 с.
23. Єрмошенко М. М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства : Предпринт наукової доповіді / За наук. ред. д. е. н., проф. М. М. Єрмошенка – К. : Національна академія управління, 2005. – 78 с.
24. Загорельська Т. Ю. Фінансова безпека підприємства як об'єкт управління / Т. Ю. Загорельська // Наук. Праці ДНТУ. Вип. 103-4. - Донецьк: ДонНТУ. - 2006. - С. 215-218.
25. Захаров О. І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності[Текст]: Навч. посіб. / О. І. Захаров, П. Я. Пригунов. – К., 2008. –257 с.

26. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
27. Ілляшенко С. Н. Складові економічної безпеки підприємства та підходи до їх оцінки / С. М. Ілляшенко // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2003. – № 3. – С. 11–20.
28. Кириченко О. А. Методологічні основи економічної безпеки суб'єктів господарювання в трансформаційній економіці / О. А. Кириченко, Ю. Г. Кім // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12. – С. 43-57.
29. Кім Ю. Г. Проблеми управління фінансовою безпекою підприємства / Ю. Г. Кім // Безпека у ХХІ столітті. – Львів, 2010. – С. 73-80.
30. Клейнер Р. Б. Підприємство у нестабільному економічному середовищі: ризики, стратегії, безпека / Р. Б. Клейнер, Ст. Л. Тамбовці, Р. М. Качалів. – М. : Економіка, 1997. – 288 с.
31. Ковальов Д. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства / Д. Ковальов, І. Плєтнікова // Економіка України. – 2001. – № 4. – С. 35-40.
32. Коженювські Л. Управління безпекою / Л. Коженювські // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 1 (31). – С. 147.
33. Концепція фінансової безпеки України [Електронний ресурс] : – Режим доступу : www.ufin.com.ua/konsercia/008.doc. – 22.04.2012. – Назва з екрану.
34. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1. – С. 86-96.
35. Кузенко Т. Б. Класифікація методів оцінки економічної безпеки підприємства / Т. Б. Кузенко // Економіка і управління. – 2003. – № 4. – с. 72-79.
36. Кузенко Т. Б. Концептуальні підходи до планування економічної безпеки підприємства / Націоналізація і приватизація в Україні: минуле, теперішнє, майбутнє / Т. Б. Кузенко // Вісник Харківського національного

університету ім. В. Н. Каразіна. Серія економічна. – Вип. № 605. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2003. – С. 51-60.

37. Кузенко Т. Б. Управління фінансовою безпекою підприємства: методичний аспект / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна, О. Ю. Литовченко // Вісник економіки транспорту і промисловості, 2010. – № 29. – С. 119-123.

38. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С. Кульпінський // Фінансова консультація. – 2000. – № 5. – С. 34-38.

39. Куцик В. І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення / В. І. Куцик, А. І. Бартиш // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.4. – С. 250-255.

40. Лавров Ю. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / Ю. В. Лавров // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 127-130.

41. Малик О. В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Малик // Економіка: реалії часу: науковий журнал Одеського національного політехнічного університету. – 2021. – № 4. – С. 82–87. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2021/No4/82-87.pdf>.

42. Малик О. В. Формування механізму управління фінансової безпеки підприємства: дис... кандидата екон. наук: 08.00.04 / Ольга Володимирівна Малик. – Хмельницький, 2021. – 263 с.

43. Мартинюк В. П. Теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки / В. П. Мартинюк, О. В. Баранецька // Srpsko Razvojno Udruženje: Međunarodni naučni zbornik III. – Вацкі Petrovac, 2021. – S. 135 – 151.

44. Мартинюк В. П. Фінансова безпека: навч. посіб. / Мартинюк Володимир, Зволяк Ян, Баранецька Ольга. – Тернопіль: Вектор, 2021. – 264 с.

45. Могиліна Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Л. А. Могиліна. – Суми, 2021. – 24 с.

46. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
47. Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України «Про затвердження Положень про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» від 26.01.2001 № 49/121 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>. – 05.05.2012. – Назва з екрану.
48. Новосядло Е. В. Система управління фінансовою безпекою фірми / Е. В. Новосядло // Свое дело и карьера. – 2006. – №14(от 28 мая 2006). – С. 14-16.
49. Петренко Ю. М. Проблеми розвитку механізму управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. М. Петренко, О. М. Ващенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12-13 листопада 2009 р.) : у 2-х т. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2009. – Т. 2. – С. 49-51.
50. Пластун О. Л. Державне регулювання фінансової безпеки суб'єктів підприємництва / О. Л. Пластун // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : Збірник наукових праць. Т. 21. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 309-313.
51. Пластун О. Л. Ключові напрямки розвитку системи безпеки суб'єктів підприємництва / О. Л. Пластун // Механізм регулювання економіки. – 2006. – № 4. – С. 206-214.
52. Пластун О. Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва : дис. канд. економ. Наук : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О. Л. Пластун ; Держ. вищий навчальний заклад «УАБС НБУ». – Суми : [Б. В.], 2007. – 250 с.

53. Пластун О. Л. Система фінансової безпеки суб'єктів підприємництва / О. Л. Пластун // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2007. – № 1. – С. 100-107.

54. Пластун О. Л. Фінансова безпека господарських суб'єктів як ефективний засіб попередження банкрутства / О. Л. Пластун // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 2 (21). – С. 57-60.

55. Пластун О. Л. Якісні методи діагностики в системі фінансової безпеки суб'єктів підприємства / О. Л. Пластун // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – № 1 (22). – С. 40-44.

56. Пройда-Носик Н. Н. Використання системного підходу в управлінні фінансовою безпекою підприємства / Н. Н. Пройда-Носик // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіки. – 2011. – Спецвипуск 33. Частина 3. – С. 158-163.

57. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія / О. В. Сусіденко. – К. : ЦУЛ, 2021. – 128 с.

58. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А. С. Крутової – Х. : Видавець Іванченко І. С., 2022. – 264 с

59. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 295 с.